

**Зде, у светому граду Јерусалиму
Прилог проучавању језика српске путописне прозе**

Аутор: Ирена Цветковић Теофиловић

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА

Зде, у светому граду Јерусалиму. Прилог проучавању језика српске путописне прозе јесте монографија ауторке Ирене Цветковић Теофиловић у којој се анализирају палеографске, граfiјско-ортографске, фонетско-фонолошке, морфолошке, синтаксичке и лексичке карактеристике рукописа Гаврила Тадића – *Поклоњенија Часнаго гроба*, насталог у Јерусалиму 1662. године.

Монографија обухвата тринаест поглавља:

1. О путописном жанру у српској писмености XIII–XVIII века,
2. Стилске одлике водича по Светим местима као жанра српске писмености XIII–XVIII века,
3. Грешни Гаврил Тадић,
4. Поклоњеније Часнаго гроба Гаврила Тадића и сродни списи,
5. Садржај Поклоњенија Часнаго гроба Гаврила Тадића са кратким освртом на досадашња књижевно-језичка истраживања,
6. Палеографске, граfiјске и ортографске особине рукописа Поклоњеније Часнаго гроба Гаврила Тадића,
7. Фонетско-фонолошке одлике језика Поклоњеније Часнаго гроба Гаврила Тадића,
8. Морфолошке одлике језика Поклоњенија Часнаго гроба Гаврила Тадића,
9. Синтаксичке одлике језика Поклоњенија Часнаго гроба Гаврила Тадића у светлости српске путописне прозе,
10. Изрази за мере у језику српске путописне прозе,
11. Лексичке одлике језика Поклоњенија Часнаго гроба Гаврила Тадића,
12. Однос српскословенских и народних особина у рукопису Поклоњеније Часнаго гроба Гаврила Тадића,

13. Закључак.

Наведеним поглављима претходи Предговор аутора, а следи Резиме на енглеском језику, као и списак извора, Цитирана литература и Илустрације.

На основу наслова монографије и прегледом наведених поглавља потпуно је јасно да је у питању дело у којем је рукопис анализиран на свим језичким новоима. На тај начин, уз сагледавање односа књишких (српскословенских) и народних елемената у њему, аргументовано је показано којем језичком типу припада дати текст. Поред тога, не ограничавајући се само на анализу поједних језичких црта, ауторка пружа и заокружену слику о развоју српске путописне прозе од њених почетака до 19. века, те о широј културолошкој позадини настанка анализираниог рукописа, могућег предлошка, блискости са другим текстовима сличног профила, ликом и делом Гаврила Тадића и сл.

Уз сјајно структурирана уводна поглавља о путописима као својеврсном жанру старе српске књижевности и жанровско-стилским карактеристикама проскинитарiona овог типа, ауторка сужава фокус свог истраживања на живот и дело аутора/приређивача анализираниог рукописа – Гаврила Тадића, доводећи његово порекло и живот у везу како са настанком рукописа тако и са дијалекатском основом његовог идиолекта, што ће касније бити инкорпорирано у језичку анализу. Посебну пажњу ауторка посвећује (1) опису садржаја и структуре самог дела, (2) његовом настанку, (3) могућим узорима, предлошку и др.

Централна поглавља овог текста посвећена су минуциозној анализи како палеографских, граfiјских и ортографских карактеристика дела, тако и језика, при чему свако ново поглавље доноси резултате добијене приликом анализе једног језичког нивоа – од фонолошког и морфолошког до синтаксичког и лексичког, а посебна пажња обрађена је како на књишке – српскословенске и народне форме, тако и на дијалекатске специфичности уочене у тексту. Као што је и уобичајено у анализама овог профила, дескрипцији не подлеже систем у целини, него се анализирају само поједине црте – дистинктивне – како би се идентификовао тип језика, што је и представљао основни циљ овог истраживања.

Након сваког поглавља ауторка даје краћи општи осврт на основне резултате да би их на крају овог истраживачког подухвата објединила у виду исцрпног и аргументованог закључка.

Дело Зде, у светому граду Јерусалиму. Прилог проучавању језика српске путописне прозе ауторке Ирене Цветковић Теофиловић представља изузетно вредно научно шtivo које на аргументован начин, уз ослонац на вешто одабрану литературу, идентификује језичку структуру анализираног рукописа, осветљавајући га са најразличитијих аспеката и уз примену поузданог методолошког апарата – укрштањем дескриптивне и компаративне, а где је неопходно и социолингвистичке методе. Иако у фокусу овог истраживања није била и уметничка вредност рукописа, ауторка низом илустрација упознаје читаоца и са овим његовим потенцијалом, чиме се доприноси сагледавању вредности анализираног дела у целини.

Због свега наведеног, дело **Зде, у светому граду Јерусалиму. Прилог проучавању језика српске путописне прозе** ауторке Ирене Цветковић Теофиловић препоручујем за објављивање.

У Новом Саду, 28. 7. 2021.

Проф. др Исидора Бјелаковић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Одсек за српски језик и лингвистику

Др Зорана Ћинђића 2, 21000 Нови Сад, Србија

